3. *Мусин, И. А.* Язык дирижерского жеста / И. А. Мусин. – М. : Музыка, 2007. – 232 с.
4. *Сергеенкова, В. В.* Управляемая самостоятельная работа студентов. Модульно-рейтинговая и рейтинговая системы / В. В. Сергеенкова. – Минск : РИВШ, 2005. – 131 с.

С. В. Зыгмантовіч,
загадчык кафедры менеджменту інфармацыйна-дакументнай сферы, кандыдат педагагічных навук, дацэнт

АКТЫЎНЫЯ МЕТАДЫ ПРАКТЫКА-АРЫЕНТАВАНАЙ БІБЛІЯГРАФІЧНАЙ ПАДРЫХТОЎКІ БІБЛІЯТЭЧНЫХ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Сучасная канцэпцыя развіцця вышэйшай адукацыі арыентуе на абнаўленне прафесійнай адукацыі на кампетэнтнаснай аснове шляхам узмацнення яе практычнай накіраванасці пры захаванні фундаментальнасці [2].

У сістэме вышэйшай адукацыі існуе некалькі падыходаў да практыка-арыентаванай адукацыі. Адны аўтары (Ю. Вятроў, Н. Клушына) звязваюць яе з арганізацыяй вучэбнай, вытворчай і пераддыпломнай практыкі студэнта. Іншыя (П. Абразцоў, Т. Дзмітрыенка) неабходнасць яе ўкаранення бачаць у фарміраванні значных для будучай прафесійнай дзейнасці якасцей асобы, а таксама ведаў, уменняў і навыкаў, неабходных у практычнай прафесійнай дзейнасці. Некаторыя аўтары (А. Вярбіцкі, Я. Плотнікава, В. Шаршнева і інш.) станаўленне практыка-арыентаванай адукацыі звязваюць з выкарыстаннем магчымасцей кантэкстнага (прафесійна накіраванага) вывучэння профільных і няпрофільных дысцыплін. Ф. Г. Ялалаў лічыць, што для пабудовы практыка-арыентаванай адукацыі неабходны новы, дзейнасна-кампетэнтнасны падыход [3]. Неабходна прызнаць, што ўсе названыя падыходы не з’яўляюцца ўзаемавыключальнымі і могуць ляжаць у аснове праектавання і рэалізацыі задач падрыхтоўкі сучасных бібліятэчных спецыялістаў.

Распрацаваныя і прынятыя адукацыйныя стандарты для падрыхтоўкі спецыялістаў па спецыяльнасці «бібліятэказнаўства і бібліяграфія», тыпавыя навучальныя планы, а таксама праграмы выкладаемых навучальных дысцыплін пабудаваны

на сучасных метадалагічных пазіцыях з улікам рэалізацыі дзейнасна-кампетэнтнаснага падыходу, які знаходзіць сваё адлюстраванне як у мэтах, задачах падрыхтоўкі будучых спецыялістаў, так і ў пераліку выкладаемых дысцыплін, змесце, формах, метадах навучання і кантролю вучэбна-пазнавальнай дзейнасці.

Праектаванне вучэбнага працэсу з боку выкладчыка базіруецца на асноўных кампанентах сістэмна-дзейнаснага падыходу, заснаванага на абавязковай рэалізацыі матывацыйна-каштоўнаснага, мэтавага, аперацыянальна-тэхналагічнага і выніковага аналізу кампанентаў праектнай (вытворчай) вучэбнай дзейнасці. Змястоўная трансфармацыя навучальнага працэсу, арыентаваная на развіццё студэнта, прадугледжвае як засваенне зместу пэўных навучальных дысцыплін, так і актывізацыю яго самастойнай пазнавальнай дзейнасці. У працэсе выкладання спецыяльных бібліяграфічных дысцыплін ставіцца задача сфарміраваць не толькі прафесійныя ўменне і навыкі, але і такія якасці, як прафесійная адказнасць, шматварыянтнасць мыслення, здольнасць да творчага вырашэння задач, уменне працаваць у калектыве, камунікатыўныя здольнасці і навыкі прафесійных зносін.

Практыка-арыентаваны характар выкладання спецыяльных бібліяграфічных дысцыплін знаходзіць адлюстраванне і ва ўсё больш шырокім выкарыстанні актыўных і інтэрактыўных форм правядзення заняткаў.

Актыўнае навучанне – гэта пастаяннае ўзаемадзеянне паміж выкладчыкам і студэнтам з выкарыстаннем такіх форм, якія забяспечваюць рэалізацыю ўнутранага механізму самаразвіцця навучэнцаў. Яно прадугледжвае выкарыстанне сістэмы метадаў, накіраваных галоўным чынам на самастойнае авалоданне студэнтамі ведамі і ўменнямі ў працэсе актыўнай разумовай і практычнай дзейнасці.

Актыўнае навучанне заснавана на ўзаемнай зваротнай сувязі паміж студэнтам і выкладчыкам. Яно дазваляе неадкладна і своечасова даць ацэнку дзеянням навучэнцаў, вынікам і іх наступствам, а таксама атрымаць інфармацыю пра неабходнасць унясення дапаўненняў і змяненняў у метадычнае забеспячэнне навучальнага працэсу.

Эфектыўнасць у засваенні навучальнага матэрыялу пры выкарыстанні актыўных метадаў пацвярджаецца вынікамі экс-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

перыментальных даследаванняў. Навучэнцы захоўваюць у памяці 10 % таго, што чытаюць, 20 % таго, што чуюць, 30% таго, што бачаць, 50 % таго, што чуюць і бачаць. У той жа час пры актыўным успрыманні інфармацыі яны ўтрымліваюць у памяці 80 % таго, што казалі самі і 90 % таго, што рабілі самі [1].

У класіфікацыі актыўных форм навучання вылучаюцца неімітацыйныя і імітацыйныя (гульнявыя і негульнявыя) тэхналогіі навучання. У працэсе выкладання дысцыпліны «Арганізацыя і тэхналогія бібліяграфічнай работы» у мэтах фарміравання практыка-арыентаваных кампетэнцый выкарыстоўваюцца ролевыя і дзелавыя гульні, трэнінгі, рашэнне вытворчых задач – метад кейсаў, дыялогава-дыскусійныя метады, навучанне ў парах, падрыхтоўка мерапрыемстваў для канкрэтных мэтавых груп карыстальнікаў, індывідуальныя заданні, арыентаваныя на стымуляванне інтэлектуальнага і асобаснага станаўлення студэнтаў.

Кейс-метад – разбор канкрэтных сітуацый. Ён дапаўняе многія мэтавыя аспекты вучэбнай дысцыпліны шляхам увядзення практычных задач; актыўна выкарыстоўваецца пры фарміраванні ў студэнтаў навыкаў даведачна-бібліяграфічнага абслугоўвання: навыкаў аналізаваць запыты, вызначаць іх тып, вылучаць пошукавыя прыкметы, складаць пошукавае прадпісанне, выконваць запыты з выкарыстаннем канкрэтных даведачна-бібліяграфічных рэсурсаў, з якімі працуюць бібліятэкі. У працэсе правядзення гэтых заняткаў выкладчыкам ставіцца мэта: навучыць будучых бібліятэкараў выконваць разавыя запыты на прафесійным узроўні (выкарыстоўваць усе магчымыя рэсурсы для задавальнення запыту, булевые аператары пры фарміраванні пошукавага вобраза запыту, магчымасці пашыранага пошуку, ацэнкі знойдзеных дакументаў і г. д.).

Ролевыя гульні – гэта актыўны метад навучання, які выкарыстоўваецца ў навучальным працэсе і будуецца на засваенні роляў «бібліёграф – спажывец даведачна-бібліяграфічнага абслугоўвання», «бібліёграф – абанент індывідуальнага бібліяграфічнага інфармавання» у працэсе фарміравання навыкаў і гатоўнасці будучых бібліятэкараў ажыццяўляць розныя віды бібліяграфічнага абслугоўвання.

Практыка выкарыстання дзелавых гульняў як мадэлі ўзаемадзеяння навучэнцаў у працэсе дасягнення мэт, якія імітуюць рашэнне комплексных вытворчых задач, звязана з арганіза-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

цыяй і ўзнаўленнем у навучальным працэсе такіх форм бібліяграфічнай дзейнасці, як «Дзень спецыяліста», «Дзень бібліяграфіі».

Па метаду праектаў ідзе праца па тэмах дысцыпліны «Арганізацыя і тэхналогія бібліяграфічнай работы», звязаных з падрыхтоўкай бібліяграфічных дапаможнікаў, навігатараў па інтэрнэт-рэсурсах, прэзентацый па рэкламе бібліяграфічных прадуктаў і паслуг.

Сучасныя педагагічныя тэхналогіі патрабуюць ад выкладчыка ўменн канструяваць заняткі, ствараць асаблівае педагагічнае асяроддзе, у якім магчыма рэалізацыя актыўных метадаў навучання. На факультэце актыўна выкарыстоўваюцца магчымасці вучэбна-навукова-вытворчых комплексаў, звязаныя з правядзеннем заняткаў на базе бібліятэк, выкарыстаннем іх рэсурснай базы, вызначэннем змястоўных аспектаў выканання работ у адпаведнасці з рэальнымі патрэбамі практыкі. Прымяненне Інтэрнэту, сайтаў бібліятэк значна пашырыла магчымасці выкарыстання нарматыўнай дакументацыі бібліятэк, іх рэсурснай базы, працы ў вучэбнай аўдыторыі з рэальнымі даведачнымі, бібліяграфічнымі рэсурсамі рэгіянальных, рэспубліканскіх, замежных бібліятэк. Павышэнню выніковасці актыўных форм навучання спрыяе і такая мэтавая накіраванасць навучальных заняткаў, як падрыхтоўка бібліяграфічных прадуктаў для выкарыстання ў практыцы бібліятэк, у вучэбным працэсе.

Сярод напрамкаў удасканалення практыка-арыентаванай падрыхтоўкі будучых бібліятэкараў можна вылучыць наступныя: павелічэнне колькасці бібліяграфічных дысцыплін за кошт прапаноў дысцыплін па выбары, дысцыплін спецыялізацый; устанаўленне міждысцыплінарных кантактаў у сувязі з выкладаннем на розных кафедрах і стварэнне міжкафедральнай дысцыплінарна-метадычнай камісіі па бібліяграфічных дысцыплінах; арыетацыя бібліяграфічнай падрыхтоўкі падчас вытворчай практыкі на стварэнне студэнтамі рэальных бібліяграфічных прадуктаў і паслуг (у апошнія гады яна ў большай ступені носіць азнаямленчы характар); падрыхтоўка вучэбна-метадычных комплексаў па бібліяграфічных дысцыплінах з сучаснай методыка-дыдактычнай кампанентай.

Выкарыстанне актыўных метадаў навучання ў адукацыйным працэсе прад'яўляе новыя патрабаванні і да выкладчыка, сярод

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

якіх свабоднае валоданне вучэбным матэрыялам і ўменне прымяняць яго ў залежнасці ад сітуацыі і катэгорыі навучэнцаў; высокі ўзровень вучэбна-метадычных уменняў і навыкаў, якія дазваляюць рыхтаваць разнастайныя навучальныя матэрыялы; кваліфікаванае валоданне інфармацыйнымі тэхналогіямі.

1. *Байтусова, И. Е.* Активные методы обучения в высшей школе / И. Е. Байтусова, Е. Н. Новохатская, Э. М. Тасбулатова // Архив научных публикаций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/32_DWS_2008/ Pedagogica/ 36620.doc.htm. – Дата доступа: 28.11.2013.

2. Государственная программа развития высшего образования на 2011–2015 годы: постановление Совета Министров Респ. Беларусь, 01.07.2011, № 893 // Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.pravo.by/world_of_law/text. asp? RN=C21100893. – Дата доступа: 07.12.2013.

3. *Ялалов, Ф. Г.* Деятельностно-компетентностный подход к практико-ориентированному образованию / Ф. Ялалов // Центр дистанционного образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.eidos.ru/journal/2007/0115-2.htm. – Дата доступа: 11.01.2014.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

П. Г. Игнатович,
профессор кафедры культурологии,
кандидат исторических наук,
профессор

СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ КАК ВАЖНЕЙШИЙ ФАКТОР ПОДГОТОВКИ СОВРЕМЕННОГО СПЕЦИАЛИСТА

Специалист любой сферы деятельности, если он хочет быть успешным, должен владеть не только профессиональными знаниями и навыками, но хорошо ориентироваться в явлениях общественной жизни, в поведении людей. Он сам должен быть социализированным индивидом, готовым психологически, нравственно и когнитивно к успешному выполнению социальных ролей в семье, трудовом коллективе, воинском подразделении, спортивной команде и т. д., а также исполнению гражданских обязанностей и гражданского долга.

В системе научного знания социологии отведено особое место. Она единственная из наук, изучающая общество в целом.